

D Å R F Å G L A R.

I hela Sverige kan man finna en föreställning om att man skall råka ut för något olyckligt t.ex. sjukdom eller hungersnöd, om man befinner sig på fastande mage, när man hör vissa fåglar. Detta kallas i somliga trakter att bli "dårad" eller "gäckad", i andra trakter att bli lom- eller gök-"skiten",

1/ Vilka fåglar ansågos på detta sätt vara farliga? Göken, lommen, skatan, kråkan?

Alla flyttfåglar? Även stannfåglar?

Hade det någon betydelse från vilket väderstreck man hörde fåglarna eller vilken ställning solen hade?

Vid vilken tid på året var det särskilt farligt att höra dem?

2/ Vad förde detta med sig? Blev man sjuk på något sätt? Tvinade man så småningom bort och dog eller fick man någon sjukdom t.ex. i fötterna? Troddes man råka i sjönöd, om man hörde lommen på fastande mage eller skulle man få svalta och hungra resten av året? Skulle en ogift kvinna få barn, om hon hörde göken utan att ha ätit något samma morgon?

3/ Vad kallades detta? Blev man dårad? Eller sades det att man blev t.ex. lomskiten? Eller blev man gäckad av göken? Användas dessa uttryck även annorstädes i språket? Giv i så fall exempel därpå! Försök om möjligt att översätta dem till riksspråk eller beskriva innebörden i orden.

När någon sades bli t.ex. gökskiten, trodde man då, att han blev träffad av gökens träck eller var det endast ett talesätt i nedsättande bemärkelse?

4/ Vad var det som egentligen var farligt, när man råkade ut för dessa fåglar, innan man hunnit äta något? Var det fågelns röst, som liksom kunde förtrolla en människa eller var det åsynen av fågelns? Eller var man rädd för att träffas av fågelns träck? Finnas inom folktron i övrigt exempel på att fågelträck ansetts vara fördärvbringande (lyckobringande?) på något sätt?

5/ Hur kunde man skydda sig från att bli dårad (gäckad, skiten)?
Var det ingen fara att höra dessa fåglar, om man hade ätit något?
Var det något bestämt man borde äta, t.ex. en bit bröd eller en
nypa salt? Kallades detta bröd "fågelbit" eller dylikt? Var man
så rädd för att bli dårad, att man brukade lägga en brödbit bred-
vid sängen att ha i beredskap att äta, så snart man vaknade på mor-
gonen?

När man haft oturen att råka höra en fågel, innan man hunnit
äta något den dagen och alltså befarade att ha blivit dårad (gäckad,
skiten), kunde man då på något sätt göra sig fri fågelns skadliga
inverkan? Är det känt att man vid ett sådant tillfälle skyndade sig
att bita i ett träds stam? Trodde man då att förtrollningen övergick
på trädet, så att det vissnade och dc-, medan människan i fråga för-
blev frisk? Finnas andra skyddsåtgärder?

6/ Har man haft någon föreställning om var flyttfåglarna befunno
sig under sin bortovaro på vintern? Trodde man att de hade något med
dödsriket att göra och att det var därför som de voro så farliga för
människorna? Trodde man att de voro budbärare mellan levande och döda?

7/ Varför var det så farligt att råka ut för dessa fåglar just när
man var på fastande mage? Ansågs det att man befann sig i ett svag-
hetstillstånd, när man ännu inte hade någon föda i kroppen? Giv exem-
pel på andra tillfällen, då man ansågs råka ut för någon slags för-
trollning eller olyckor, därför att man för tillfället var på fastan-
de mage.